

2001-01-05

Björn Sundström, ekonom, tfn 08-452 77 52, mobil 070-670 04 08

Clas Olsson, chefekonom, mobil 070-620 64 17

Utjämningsystemet kan inte lösa de problem som följer av flyttströmmarna

- Utjämningsystemet bör inte belastas med uppgifter som primärt åvilar staten. Det är lika orimligt att kommuner på vikande marknader skall avstå resurser för nödvändiga infrastrukturinvesteringar i tillväxtregionerna som att storstäder och universitetsorter skall betala för tomma lägenheter i kommuner där befolkningen minskar.

Det är några av de slutsatser som presenteras i en tjänstemannarapport, *Växa och krympa*, som utarbetats på Kommunförbundets finanssektion.

Under år 2000 har Svenska Kommunförbundet bedrivit ett projekt i syfte att belysa hur de senaste årens flyttströmmar påverkat kommunernas ekonomi och service samt att ge underlag för en diskussion för att komma till rätta med de negativa effekter som följer av kraftiga befolkningsförändringar.

Av rapporten framgår att 208 av Sveriges 289 kommuner tappat befolkning sedan 1995 medan 80 har ökat.

- Det är förvånande att sambandet mellan det ekonomiska resultatet i kommunerna och befolkningsförändringen är svagt trots att det kostar att både krympa och växa, säger Björn Sundström, utredare på finanssektionen. Det finns heller inget påtagligt statistiskt samband mellan antalet tomma lägenheter i kommunerna och det ekonomiska resultatet.

Att utfallet ser ut som det gör menar utredarna beror på att det är andra faktorer som haft större betydelse för kommunernas ekonomi under senare år än befolkningsförändringarna. Hit hör bland annat effekterna av den nödvändiga saneringen av statens finanser samt det tryck på den kommunala ekonomin som fler skolbarn och äldre över 80 år genererat. Nya så kallade rättighetslagar har också bidragit till att vålla ekonomiska bekymmer för kommunerna.

De anpassningar som krävts under 1990-talet för att få ekonomin att gå ihop svarar mot 10 procent av skatteintäkterna. De kommuner som klarat sig bäst i ekonomiskt hänseende är de som haft störst förmåga att anpassa kostnaderna mot intäkterna.

Utredningen konstaterar också att de senaste årens utveckling med dubbla obalanser på bostads- och arbetsmarknaden gett upphov till en onyanserad

Informationsdirektör Laila Edholm, tfn 08-452 79 03, mobil 070-542 47 25

Besöksadress: Hornsgatan 20, 118 82 STOCKHOLM

tfn 08-452 71 00, tfx 08-462 95 29, Internet www@svekom.se

debatt i media och även kommuner emellan. Inte sällan har utjämningsystemet utpekats som den främsta anledningen till enskilda kommuners dåliga ekonomi.

I rapporten konstateras också att klyftorna mellan olika kommuner skulle bli mycket stora utan utjämning men ett utjämningsystem kräver att alla kommuner känner sig uppmärksammade och rättvist behandlade för att det skall uppfattas som legitimt och ha förutsättningar att överleva på sikt.

Dagens utjämningsystem tar endast hänsyn till de negativa ekonomiska effekter som följer av att befolkningen minskar, dock långt ifrån alla och speciellt inte den problematik som har med tomma lägenheter att göra. Vidare är det bara drygt hälften av de kommuner som krymper som uppmärksammas.

I tillväxtregionerna är det upp till varje enskild kommun att ta hand om den problematik som är hänförlig till utjämningsystemets eftersläpningseffekter samt de merkostnader som följer av sekundärinvandring, högre faktorkostnader och investeringar i ny infrastruktur. Det sätt på vilket utjämningsystemet hanterar de problem som följer av befolkningsförändringar är således inkonsekvent.

– Det finns inte någon universallösning på alla de problem som följer av kraftiga befolkningsförändringar men utjämningsystemet bör definitivt inte belastas med ett större ansvar än det redan har, konstaterar utredarna.

Utredningens uppfattning är att det är hög tid att staten tar sitt ansvar för att hantera de ekonomiska konsekvenserna av befolkningsförändringarna. Det är lika orimligt att kommuner på vikande marknader skall avstå resurser för nödvändiga infrastrukturinvesteringar i tillväxtregionerna som att storstäder och universitetsorter skall betala för tomma lägenheter i kommuner där befolkningen minskar.

– Vi kan konstatera att *Delegationen för fortsatt utveckling av utjämningsystemet* har tagit intryck av Kommunförbundets utredning och dess slutsatser, säger chefekonom Clas Olsson.

I delegationens slutbetänkande (SOU 2000:127) som presenterades torsdagen den 4 januari 2001 sägs att:

- ”om befolkningsminskningen i vissa särskilt utsatta kommuner fortsätter och kompensationen för detta behöver öka anser delegationen att staten bör ta ansvar för detta”.

Kommuner med snabb befolkningstillväxt föreslås kunna få förskott på förväntade ökade intäkter till följd av befolkningsförändringen.

Till redaktionen

Rapporten i sin helhet finns tillgänglig på Kommunförbundets hemsida, www.svekom.se.